

Z[dzisław] S[zeliga], *Pęknięte ogniwo*, „Pogranicze” 2000, nr 46, s. 12]

Tymon Terlecki

6 listopada b.r. zmarł w Oksfordzie profesor Tymon Terlecki, wybitny historyk literatury, teatrolog, esei-
sta, krytyk, tłumacz i edytor; autor kilkudziesięciu
książek. Był rodowitym przemyslaninem, ale nad
Sanem rzadko wspominało jego imię.

Urodził się 10 sierpnia 1905 roku w Przemyślu.
W mieście tym spędził dzieciństwo. Później prze-
niósł się do Lwowa, gdzie zdał maturę, a następnie
studiował polonistykę i historię sztuki na tamtej-
szym uniwersytecie. Doktoryzował się w 1932 roku
u prof. Juliusza Kleinera.

Dość wcześnie największą jego pasją stał się teatr.
Terlecki zamieszczał recenzje teatralne w prasie
lwowskiej, a po przeniesieniu do Warszawy był sta-
łym recenzentem takich pism, jak „Pion”, „Teatr” czy
„Scena Polska”. Pracował też jako wykładowca w
Państwowym Instytucie Sztuki Teatralnej, a w 1939
roku został członkiem – korespondentem Komisji
Historii Literatury Polskiej Akademii Umiejętności.

Wybuch II wojny zastał go w Paryżu. Wstąpił do
utworzonej we Francji Armii Polskiej. W listopadzie
1939 roku założył tygodnik „Polska Walcząca”, któ-
ry redagował (najpierw w Paryżu, a potem w Lon-
dynie) do 1947 roku.

Po zakończeniu wojny nie wrócił do Polski. Osiedlił
się w Londynie, gdzie prowadził bardzo aktywną
działalność w środowisku emigracji polskiej. Przez

kilka lat był przewodniczącym Związku Pisarzy Polskich na Obczyźnie, a także członkiem wielu polskich i zagranicznych towarzystw naukowych. Swoje prace publikował głównie w paryskiej „Kulturze” i londyńskich „Wiadomościach”.

Tymon Terlecki był inicjatorem i redaktorem fundamentalnych opracowań. W 1945 roku ukazało się w Glasgow dwutygodniowe wydawnictwo – „Straty kultury polskiej 1939–1945”. Opracował też dwutomową „Literaturę polską na obczyźnie 1940–1960”, do dziś stanowiącą podstawowe źródło wiedzy o pisarzach emigracyjnych.

Biografia twórczości Terleckiego to kilkadziesiąt książek, liczne opracowania i wydania krytyczne pisarzy polskich i zagranicznych, setki publikacji prasowych. W latach 1964–1978 przebywał w Stanach Zjednoczonych, wykładając historię literatury polskiej i teatrologię na uniwersytecie w Chicago. Po powrocie do Londynu kontynuował pracę literacką i naukową. Na początku lat osiemdziesiątych został prezesem Polskiego Towarzystwa Naukowego na Obczyźnie. Był m.in. stałym współpracownikiem wydawnictwa „Encyklopedia Britannica”. Otrzymał wiele prestiżowych nagród, m.in. Fundacji Alfreda Jurzykowskiego, a pod koniec życia również nagród krajowych (m.in. w 1990 tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Wrocławskiego).

Przez długie powojenne dziesięciolecie dorobek Terleckiego był w kraju prawie nieznany. Dopiero w połowie lat osiemdziesiątych zaczęto publikować jego prace, głównie w specjalistycznych periodykach. Dotychczas ukazała się jednak w Polsce znikoma część jego bogatego dorobku.

Jak napisał jeden z publicystów, wraz ze śmiercią Tymona Terleckiego, pękło ogniwo łączące polski teatr z końca XX wieku z epoką Leona Schillera. Był bowiem Terlecki ostatnim żyjącym profesorem przedwojennego Państwowego Instytutu Sztuki Teatralnej, pierwszej polskiej uczelni kształcącej aktorów i reżyserów. Znał osobiście wszystkie teatralne sławy tamtej epoki; Schillera, Osterwę, Szyfmana, Horzycę. Jego wykładów słuchali m.in. Nina Andrycz, Irena Kwiatkowska, Erwin Axer (też z Przemysła), Aleksander Bardini czy Edward Dzierżewski. Większość jego przedwojennych uczniów już nie żyje, ale ci, którzy pozostali, zapewne wspominają go ciepło i życzliwie.